

מפעל דף היומי בעיון

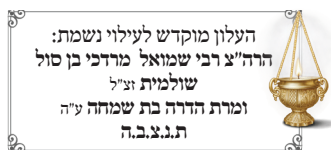
סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י, שו"ע, מ"א, ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

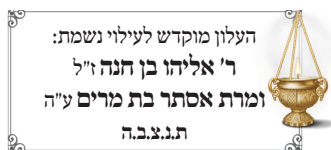
כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעורי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות וההוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

יום א' ט' באב - שבת ט"ו באב תשפ"ה

מסכת עבודה זרה מ"ו ג"ב

בס"ד שבוע פרשת ואתחנן

דף מ"ו ע"א

היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא, עין כל עין קוץ. פני מלך פני כלב.

ובשיטת הקדמונים הביא את תוספות רבינו יהודה מבירנא שכתב בשם הערוך, ערך בית גליא, גוליא גבחות, כמו גלי. כריא שתפול בשחת, כמו כרה שוחה. ואמרי לה גליא, לשון גילה ושמחה, קורין לה בית כליא, שתכלה מן העולם. ואמרי לה בית גליא, גלויה ומפורסמת. בית כליא, מלשון בית הכלא. לשון אחר בית גדיא קורין אותו כרייא, פירוש גדיא גדי, כריא חזיר, שבלשון יוני קורין לחזיר כרי. ע"כ.

ובדין הנ"ל יש נפקא מינה אף לדידן במציאות דהיום, דיש מקומות שקראום הנוצרים על שם ראשי טומאתם, וקוראים אותם בלשון קדושה [בלשונם], כגון כל שם המתחיל בסנט, סאן, סנטה, וכתב הרמב"ם ז"ל, וכל שכן שאסור להזכיר הקדשים של הנוצריים כדרך שמזכירין הם בלשון קדושה, וזה ברור.

איתמר אבני הר שנדלדלו בני רבי חייא ורבי יוחנן, חד אמר אסורות, וחד אמר מותרות.

ויסוד השאלה דהוו דברים שאין בהם תפיסת ידי אדם, ומאידיך אינם מחוברות, מה דינם.

ומה הוא דלדול זה, רבינו חננאל כתב דלא נעקרו לגמרי, אלא הן תלויות כמו אבר מדולדל ונעבדו אותן האבנים. ומשמע שאם היו עקורות לגמרי לכולי עלמא נאסרות. אמנם משאר הראשונים משמע דנעקרו לגמרי, ומהריטב"א משמע יותר, דאפילו טלטלם בן אדם לא היו תפיסת ידי אדם. אמנם לשון הרמב"ם הטור והשו"ע, אבני הר שנדלדלו ועבדן במקומם מותרות שהרי אין

בהן תפיסת יד אדם. ע"כ. וכתב הכסף משנה דהיינו דלא נעקרו לגמרי שהרי לא הגביהן אדם. והט"ז [יורה דעה סימן קמ"ה ס"ק ב'] כתב דנראה שנעקרו לגמרי אלא שלא נעשה ע"י אדם. ע"כ.

ובסוגיין לא נפסק להלכה כמאן, אמנם הרמב"ם והטור והשו"ע פסקו דמותרות, והר"ן תמה עליו כיון דאיכא פלוגתא ה"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא, וכתב שכן פסק הרמ"ה ומביאו ב"י. וכתב הש"ך דלפ"ז היה נראה להחמיר, וכן גם כן דעת רבינו ירוחם [ניי"ח ח"ד] כתב ופשוט המשתחוים לאבני הר שנדלדלו אסורים שאין דינן כהר, אמנם הש"ך [וכן כתב התורת חיים] כתב דנראה דעת הרמב"ם ברור, דבסוגיין מספקא אי בני רבי חייא דהיינו חזקיה שרי ור"י אסר או איפכא, ובירושלמי איתא בהדיא דחזקיה שרי ור"י אסר, ואם כן לא שבקינן מאי דפשיטא לירושלמי משום מאי דמספקא לש"ס דידן, ועוד דהרי רבי יוחנן גופיה חיבר הירושלמי וא"כ ע"כ ר"י עצמו אומר שהוא אוסר, וא"כ הדבר ברור דקי"ל כחזקיה דשרי דהלכתא כוותיה דחזקיה לגבי דרבי יוחנן דרביה הוה.

לבינה הוא דמינכרא זקיפתה, אבל ביצה לא, או דלמא לא שנא תיקו.

ופסק הרמב"ם [הלכות עבודה זרה פרק ח' הלכה ג'] לחומרא, ופשוט, דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא.

בעי רמי בר חמא המשתחוה להר, אבניו מהו למזבח וכו' [ע"ב] בעי רב פפא המשתחוה לבהמה, צמרה מהו לתכלת וכו' קרניה מהו לחציצרות וכו' שוקיה מהו לחלילין וכו' בני מעיה מהו לפארות וכו' בעי רבה המשתחוה למעין, מימיו מהו לנסכים וכו'.

וברמב"ם [הלכות איסורי מזבח פרק ד' הלכה ז'], המשתחוה להר אף ע"פ שהוא מותר בהנאה הרי אבניו אסורין למזבח,

כולל ומכון ראש פינה:

וכן המשתחוה למעיין הנובע בארצו הרי מימיו פסולין לנסך, אשרה שבטלה אין מביאין ממנה גזרים למערכה, וכן המשתחוה לבהמה כשם שנפסלה למזבח כך צמר שלה פסול לבגדי כהונה, וקרניה פסולין לחצוצרות ושוקיה לחלילין ובני מעיה לנימין הכל פסול. ע"כ.

ובבעיא דלקמן בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים, מהו למנחות יש שינוי בנעבד, או אין שינוי בנעבד, ומבואר בתוספות דהוא בעיא מדרבנן, דמדאורייתא ודאי אינו נאסר, והבעיא היא בדרבנן, דאפשר דבעבודת כוכבים צריך להחמיר. ונראה דהגמרא פשטה לקולא, דיש שינוי בנעבד, וכן פסק הרמב"ם [הלכות איסורי מזבח פרק ג' הלכה י"ד]. המשתחוה לקמה חטיה מותרין למנחות שהרי נשתנו ונדמו לולדות של איסור מזבח שהן מותרין, וכן בהמה שפטמה בכרשיני עבודה זרה מותרת למזבח שהרי נשתנו.

וכל אלו הם בעיות לענין גבוה, ולקמן [מ"ז ע"א] בעי ר"ל המשתחוה לדקל, לולבו מהו למצוה וכו' באשירה שביטלה קמבעיא ליה, יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות וכו'. ומובן בגמרא דהוא הדין והשאלה לענין משתחוה לבהמה לענין ציצית מצמרה, ובתרווייהו פסקינן לחומרא.

והנה על הבעיא דהמשתחוה לדקל הקשו הראשונים דהלא אפילו תלוש דאסור להדיט, לענין מצוה יצא דאמרין בפרק לולב הגזול [סוכה ל"א ע"ב] אמר רבא לולב של עבודת כוכבים לא יטול ואם נטל כשר משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, וכל שכן מחובר דאפילו להדיט שרי שיצא בו ידי מצוה. ותרין הראב"ד דלכתחלה דוקא הוא דמיבעיא ליה, דנהי דדיעבד במקום מצוה יצא אפילו היכא שנאסר להדיט, מיבעיא ליה לר"ל לכתחלה אי אסור למצוה אפילו היכא דלהדיט שרי. אבל הרמב"ן והראשונים כתבו דמדאמרין לענין מצוה כלגבוה דמי משמע דאפילו לפסלו בדיעבד קא מיבעיא ליה, דלגבוה ודאי אפילו בדיעבד, וריש לקיש לא סבירא ליה כרבא ולכן מבעיא ליה במחובר דוקא לענין מצוות. ולהלכה קיימא לן כרבא, ומיהו הני מילי ביום טוב שני דלא בעינן לכם אבל ביום טוב ראשון ודאי לא יצא, דלולב זה אי של עבודת כוכבים הוא בשעה שהוא יוצא בו בעינן לכם ולכא, ואי שלו הוא הויא לה עבודת כוכבים דישאל ומיכתת שיעורה דלשריפה קאי.

דף מ"ז ע"ב

סיידו וכיידו לעבודת כוכבים וחיידש נוטל מה שחיידש.

והשאר מותר, וכתב הריטב"א והא דאמרין שהשאר מותר לא מיירי דוקא בסייד וכייד על דעת שיהא הסיווד והכיווד לבדו עבודה זרה, אלא אפילו בשעשאו על דעת שיהא הכל עבודה זרה עמו, כי די לעבודה זרה שתאסר

בעשיה מה שנעשה לשם עבודה זרה, והביא לזה ראיות בשם רבינו יונה. ואף על פי שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה עשה בה מעשה אסרה, דמשמע דבמעשה כל דהו מתסרא כולה, כבר דחאה הרב רבינו יונה דהתם לפי שהשתחוה לכל הקרקע אחר שעשה בו מעשה, מה שאין כן בזו שלא השתחוה לו כלל. ואם תאמר ואמאי לא מתסר השאר מדין משמשי עבודה זרה דהא מה שסייד וכייד עבודה זרה הוא, כתב הריטב"א ליישב שאין משמשי עבודה זרה אסורין עד שתעבד העבודה זרה, כדכתיב אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים את אלהיהם, והסיווד והכיווד הזה נהי דאתסרו בעשיה לשם עבודה זרה, מכל מקום עדיין לא נעבדו כלל.

הכנים לתוכה עבודת כוכבים והוציאה הרי זה מותר.

הכנים לתוכו עבודת כוכבים. ואת הבית עצמו לא נתכוון לעבוד ולא הקצהו לתשמיש עבודת כוכבים אלא לפי שעה שהכניסו לתוכה והוציאה ישראל הרי בית זה מותר, כך פירש רש"י. וכתב הר"ן, וטעמא דמלתא דכיון שלא נעשה אלא לתשמיש עראי אינו נאסר משום משמשי עבודת כוכבים. ומיהו כל שעבודת כוכבים בתוכו מיתסר מדרבנן מפני מראית העין, והא דתניא בסיפרי לא חידש אלא הכנים לתוכו עבודת כוכבים והוציאה מותר, שנאמר ואבדתם את שמם מן המקום, דמשמע דמדאורייתא צריך להוציאה, ההיא אסמכתא בעלמא. ומכל מקום אם הכנים שם עבודת כוכבים דרך קבע אפילו אם הוציאה ישראל אסור דנעשה בית זה משמש לעבודת כוכבים. ואין לומר דבית אינו נאסר משום משמשי עבודת כוכבים לפי שגופו אינו משמש לעבודת כוכבים אלא כקרקע עולם בעלמא. ויש אומרים דהאי הכנים לתוכו עבודת כוכבים אפילו בקבע קאמר, וכי תנן והוציאה הרי זה מותר ה"מ כשהוציאה עובד כוכבים, שכיון שסלקה משם ואין דעתו להחזירה בטל משמשיה.

דף מ"ח ע"א

העמיד תחתיה עבודה זרה ונטלה.

כתב הריטב"א דאית דגרסי ובטלה, ומאן דגריס בטלה מיירי בשבטלה גוי ושהעמיד תחתיו עבודה זרה מתחילה דרך קבע, ואשמועינן תרתין, חדא שכשם שאשרה אף על פי שהיא נאסרת לדברי הכל בשנטעה מתחילה לשם עבודה זרה או בשנטעו ולבסוף עבדו למאן דאית ליה הכי, הוא הדין שנאסרת בשדעתו לעשותה משמשי עבודה זרה ועבד בה עבודה זרה, ואידך דכיון שבטל העבודה זרה נתבטלה האשרה דגוי שבטל עבודה זרה נתבטלו משמשיה ממילא, ולאידך גירסא דגרסי ונטלה יכולנו לפרשה בשני פנים, חדא בשנטלה ישראל, וחדא

בשנטלה גוי, כנ"ל לענין בית שהכנים לתוכו עבודה זרה.

ובגמרא אמרו דהך סיפא דאשרה פלוגתא דרבנן ורבי שמעון היא, דתנא קמא סבר דאשרה נאסרת אפילו מדין משמשין כדקתני סיפא דהכא, והיינו דקתני איזו היא אשרה שאסרה תורה כל שיש תחתיה עבודה זרה, כלומר אף על פי שידענו בודאי שלא נעבדה גופה דאשרה אלא שהכניסו תחתיה עבודה זרה להיותה משמשי עבודה זרה, וזו היא גם כן סתם אשרה, וכל שכן שהיא אסורה כשנטעה לדעת עבודה זרה, ורבי שמעון סבר שאין אשרה נאסרת מדין משמשין, ואשרה של תורה שהיא אסורה כל שעובדין אותה דוקא, כגון שידענו בודאי שהשתחוה לה, ובמשנה הביאו מעשה שהיה בצידן, ומה שהיה שם היינו שראו לגוים שהיו משתחוים כנגד האילן והיו סבורין לאסרו כי לאילן עצמו היו עובדים ומשתחוים, וכיון שמצאו תחתיו עבודה זרה הכירו שלא היו משתחוים אלא לעבודה זרה ולפיכך התירו את האילן, כי בודאי לדעת משמשין היה ואינו נאסר, כך נראה פירוש המשנה לפשטה וכן נראה שיטת הבבלי, כך כתב הריטב"א.

וכתב הריטב"א שיש שפירשו דאפילו לרבנן לא אסרה תורה אשרה אלא כשנעשית לעבודה זרה ממש לא מדין משמשין, דמעיקר הדין דבר שהוא מחובר לא נאסר, ובאשירה הוי גזירת הכתוב, ודי לנו לאסור אילן שהוא חדא דרגא טפי מהר, והטעם שפירשו כן הוא לפי שאמרו בירושלמי על מעשה של צידן, אמר רב חסדא בסתם הם חלוקים, מה נן קיימין אם בבריא שעובדין את הצורה ואת האילן דברי הכל אסור, ואם בבריא שאין עובדין את האילן דברי הכל מותר, אלא כן נן קיימין בסתם רבי שמעון סבר סתמן עובדין לצורה ולא לאילן, ורבנן סברי סתמן עובדין לצורה ולאילן, ולפי זה כל השלש אשרות שהזרנו במשנתנו אסורות כולן מדין עבודה זרה ואינו דומה לבתים ואבנים דלעיל.

וכתב הריטב"א דנראה שאף לדברי הירושלמי אוסרין חכמים אשרה מדין משמשין ואף על פי שלא עבדה כלל, וכונת הירושלמי דכל היכא שהוא בריא שעבדו גם לאילן אינו מתבטל מפני נטילת העבודה זרה משם ולא מפני בטולה, שהרי אף האילן עצמו נעשה עבודה זרה, אבל כשהוא בריא שלא עבדו את האילן הרי האילן מותר בנטילת הצורה או בבטולה כדין עבודה זרה שנתבטלה שבטלו משמשיה, אלא שחכמים מחמירין בסתמו אף על פי שמצאו תחתיו צורה כי אף לאילן עובדין, עד שנדע בודאי שלא הכניסו שם עבודה זרה אלא לעבוד את הצורה בלבד, ורבי שמעון מיקל ואומר שתולין מן הסתם שאינו אלא משמשין כל זמן שמצאו תחתיו.

ולפי זה פירוש המשנה יהיה כך, איזו היא אשרה שהיא עבודה זרה ממש וצריכה ביטול באנפי נפשה ואינה נתרת בנטילת עבודה זרה, כל שיש תחתיה עבודה זרה,

כי מה שהתרנו במשנתנו אינו אלא כשהוא בריא שאין עובדין לאילן, ורבי שמעון אומר דכל שעובדין אותה ודאי או שלא מצאו תחתיו שום צורה שהוא כבריא שעובדין את האשרה, אז היא ודאי אשרה של עבודה זרה ממש, אבל כל שמצאו תחתיו צורה אין תולין את האשרה אלא במשמשין, ובזו רבי שמעון מיקל טפי מרבנן, וכתב הריטב"א דאפשר שהוא מיקל יותר, דכל שאין האשרה ודאי אלא משמשין שאינו נאסר כלל, ואף על פי שלא בטל הגוי עבודה זרה שלו כשנטלה משם או שהניחו עדיין תחתיו הרי הוא מותר, וזהו שאמר נתיר להם את האילן, ולרבנן אין אילן נאסר כלל מדין משמשין אלא כדרך עבודה זרה, דהיינו בשנטעה לכך.

ולהלכה [שולחן ערוך יורה דעה סימן קמ"ה ס"ו] אילן שנטעו מתחלה שיהא נעבד, אסור בהנאה. היה אילן נטוע וגדעו ופסלו לשם עבודת כוכבים, אפילו הבריק והרכיב בגופו של אילן והוציא שריגים, כורת את השריגים והם אסורים בהנאה, ושאר האילן מותר. אילן שמעמידין תחתיו עבודת כוכבים, כל זמן שהיא תחתיו אסור בהנאה. נטלה מתחתיו, הרי זה מותר, מפני שאין האילן עצמו הוא הנעבד.

ושמואל אמר אפילו אמרי הנני תמרי לבי נצרפי אסור, דרמי בי שיכרא ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר, אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל.

ולהלכה [שולחן ערוך יורה דעה סימן קמ"ב סעיף י"ב] אילן ששומרים פירותיו לעשות מהם שכר לשתותו ביום חגם, אסור, בידוע שהיא אשרה.

[סעיף י"ג] אילני סרק (פירוש אילנות שאין עושין פירות) שרגילין ליטע בפני עבודת כוכבים, לא גרע מגוי עבודת כוכבים, ואסור.

ומכאן הערה ליוצאים לטייל בימי הקיץ, שצריכים להזהר מהגנים הנטועים ליד בתי תיפלתם שהם עשויים לנו עבודה זרה, וד"ל.

דף מ"ה ע"ב

היתה גזולת הרבים.

שהיה נופה נוטה לרה"ר ועבר תחתיה טהור, דהך טומאה דרבנן היא כמבואר בכמה מקומות בתלמוד. וכתב הר"ן בשם הראב"ד דכי תנן לא ישב בצלה דוקא באשרה דעבידא לצל בין לתחתיה בין לחוצה לה, אבל בית עבודת כוכבים תוכו ונגד פתחו ארבע אמות אסור אחריו מותר לפי שאין בית עשוי לצל שחוצה לו.

והאם מותר לעבור תחת צילה, כתב הר"ן דמסתברא דלעבור בצלה שרי, דמשמע דבצלה ישיבה דוקא הוא דאסור אבל לעבור דרך שם שרי, והטעם, משום דמדינא

כוכבים, מותר לזרוע אותה. ופרה שפטמה בכרשיני עבודת כוכבים, תיאכל. וכן כל כיוצא בזה.

דף מ"ט ע"ב

רבי אליעזר אומר יוליד הנאה לים המלח.

לרש"י יוליד דמי הנאת עצים, שהוא סובר דרבי אלעזר דפליג ואמר דיוליד הנאה לים המלח לאו אנתערבה פת באחרות בלחוד פליג, אלא אפילו פת ראשונה בעיניה יוליד הנאת עצים שנאפת בהם ומותרת, שהרי היא עצמה אינה אלא תערובת איסור. וכתב הר"ן דאין כן דעת הרב אלפסי ז"ל שכתב הלכה כר"א דאמר אם נתערבה הפת או הבגד באחרים יוליד הנאה לים המלח ומשתרו ליה כולחו, וכן דעת הרמב"ם [פרק ז' מהלכות עבודת כוכבים]. ופסק שיוליד דמי אותה הפת לים המלח וכן דעת הרמב"ן, ולקמן [ע"ד ע"א] אמרינן יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה, רשב"ג אומר ימכר כולו חוץ מדמי יין נסך שבו, ופסקינן בגמרא כרשב"ג, ואמר ר"נ התם הלכה למעשה יין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותר, וכיון שכן ודאי אם הפת היא בעיניה שהדבר ידוע שיש בה תערובת איסור עבודת כוכבים לא שריא למכרה חוץ מדמי איסור שבה, וכל שכן שאין לנו להתייר בתקנתו של רבי אליעזר דהיינו יוליד הנאה לים המלח, ולפיכך נראין הדברים שאי אפשר להתיר בתקנתו של רבי אליעזר יותר מבתקנתו של רבן שמעון בן גמליאל אלא כי היכי דהתם ביין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותר, הכי נמי בדברי אליעזר, ובמה שאמרו לקמן שהוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחמריה, אתא לקמיה דרב חסדא, אמר שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא, ונשתרי לך, כתב הר"ף דיין נסך היינו דאיתערבא ליה חביתא דסתם יינן בחמריה, דבפשטות התערב לו יין ביין ולא חבית בחביות, ולקמן אמרינן בדברי רשב"ג דיין נסך לא מתירים ביין נסך רק בסתם יינם. ואין כן דעת הר"ן הלוי בעל המאור, שהוא סובר דאף על גב דבדברי רבי אליעזר איכא קולא טפי אפילו הכי מהניא ביין נסך אפילו ליין ביין, דיש חילוק בין תקנת רשב"ג לתקנת רבי אליעזר, ותקנתו של רבי אליעזר עדיפה על תקנת רשב"ג, דהכא כיון שמוליד הנאה לים המלח הרי הוא כאילו נפדה איסורו של עבודת כוכבים שאף ע"פ שאין עבודת כוכבים יוצאת מידי איסורא בפדיון, כל שנתבטל מן התורה הקלו חכמים בכך שנראה אותו כאילו היא נפדית, וכיון שכן אפילו ליין ביין סגי בהכי כיון שהאיסור נסתלק. אבל בדבר שמעון בן גמליאל כל שהאיסור בתוכו אין אנו מתירין ביין נסך שיקח דמים מיין שהוא נאסר בודאי מחמת תערובתו.

ונמצא לדברי בעל המאור דבאפה בו את הפת אפילו לא נתערבה יוליד דמי העצים לים המלח ומותר, וכן ביין נסך אפילו יין ביין. וכתב הר"ן, ואני אומר לא כדברי זה

אפילו ישיבה הוה לן למישרי כל היכא דלא קא מיכוין אלא דחיישינן שמא ישהה בישיבה ואתא לכווני, אבל העברה בעלמא דלא שייך למיחש בה כוליה האי שריא, וכתב דעוד אפשר לומר דכי אמרינן לא ישב בצלה דוקא בדקא מיכוין, הא לאו הכי שרי, ולפ"ז אין חילוק בין ישיבה והעברה, דאי לא מכיון תרוייהו שרי ואי מכיון משמע דתרוייהו אסירי, אלא דמילתא דשכיחא ליה נקט שהמתכוין ליהנות מן הצל יושב הוא שם, אא"כ תאמר דבהעברה אפילו מכיון לאיתנהוי שרי.

לא נצרכא אלא לצל צילה.

פירש רש"י ז"ל שכל זמן שלא עברה מדת אורך הצל את מדת גובה קומת האילן היינו צלה, דהצל עב וחשוך, מכאן ואילך הצל דק וקלוש והיינו צל צלה. והרמב"ם [פרק ז' מהלכות עבודת כוכבים] פסק בצל צלה דמותר, ובסוגיין משמע דאסור, וכתב הר"ן דנראה שהרב היה גורס בלישנא בתרא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא נצרכא אלא לצל קומתה מכלל דבצל צלה יושב ותו לא מידי, ושכן נראה מדברי הר"ף, ושכן מצאתי לרמ"ה שכתב בפסקי הלכותיו כלשון הזה, מכלל דבצל צלה שהוא הצל היוצא למדת קומתה שחרית וערבית לכתחלה. ועיין בר"ן שדן בדבר וסיים דהדבר צריך עיון:

כי מטית התם.

והרמב"ם ז"ל כתב [פ"ז מהלכות עבודת כוכבים] ואם אין שם דרך אחרת עובר תחתיה כשהוא רץ. עד כאן. ותמה עליו הר"ן למה פסק כך כיון דלא בעינן רץ אלא באדם חשוב כמבואר בסוגיין:

דף מ"ט ע"א

לדידי זה וזה גורם מותר, לדידכו דאמריתו, זה וזה גורם אסור, אודו לי מיהת אף ירקות בימות הגשמים. ורבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי.

וכתב הר"ן, ולענין פסק הלכה דקי"ל כרבי יוסי דאמר זה וזה גורם מותר זורעין תחתיה בין בימות החמה בין בימות הגשמים, וכן פסק הרמב"ם ז"ל [פרק ז' מהל' עבודת כוכבים]. אבל הרמב"ן כתב דבמסקנא נמי סבירא לן כדקא ס"ד מעיקרא דכל כי האי גוונא זה וזה גורם אסור, ואפילו בדיעבד חוכך הרב ז"ל להחמיר.

וקיימא לן להלכה [שולחן ערוך יורה דעה סימן קמ"ב סעיף י"א]. מותר ליטע תחת האשרה ירקות, בין בימות החמה שהם צריכים לצל בין בימות הגשמים, מפני שצל האשרה, שהוא אסור, עם הקרקע, שאינה נאסרת, גורמים לירקות אלו לצמוח, וכל שדבר איסור ודבר מותר גורמין לו, הרי זה מותר בכל מקום. לפיכך שדה שזבלה בזבל של עבודת

ולא כדברי זה, אלא באפה בו את הפת אפילו לא נתערבה יוליד דמי העצים לים המלח והפת מותרת כרש"י, וביין נסך ובסתם יינם דוקא חבית בחבית הוא דאמרינן דיוליד דמי אחת מהן לים המלח והשאר מותרים, אבל יין ביין לא, ואפילו בסתם יינן, עיין בדבריו שהאריך בזה.

וכתבו עוד הראשונים דהא דאמרינן יוליד הנאה לים המלח. יש שפירשו דאפילו להתירו באכילה קאמר כיון שאין שם אלא שבחן של עצים בלבד, ומיהו בחבית בין החביות לא שריין אלא בהנאה כיון שנתערב שם גופו של איסור, וכדאמרינן לקמן זיל שקול ארבעה זוזי ושדי בנהרא ואידך תשתרי לך בהנאה, אין לנו אלא היתר הנאה, וכן דעת הרב רבינו יונה ז"ל, אבל הרמב"ן סבירא ליה סבורין כדברי הר"ז הלוי ז"ל דאפילו בפת לא התיר פדיון אלא להיתר הנאה בלבד דבחדא גוונא נקטינן בנגמרא פת וחבית, וכן עיקר.

ולחלכה [שולחן ערוך יורה דעה סימן קל"ד סעיף ב'] יין שאינו אסור אלא בשתייה, אינו אסור אלא בששים. נתערב סתם יינם ביין מותר, הרי זה אסור בכל שהוא בשתייה, וימכור כולו לעובד כוכבים, ולוקח דמי היין האסור שבו ומשליכו לים המלח, ויהנה בשאר המעות. וכן אם נתערבה חבית של יין נסך בין החביות, הכל אסורים בשתייה ומותרים בהנאה, ויוליד דמי אותה חבית לים המלח כשימכור הכל לעובד כוכבים. וכן בחביות של סתם יינם.

איתמר עבודת כוכבים שנשתברה רב אמר צריך לבטל כל קיסם וקיסם, ושמואל אמר עבודת כוכבים אינה בטלה אלא דרך גדילתה.

ולעיל [מ"א ע"ב] הוא פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, אתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאילה רבי יוחנן אמר: אסורה, רשב"ל אמר מותרת. רבי יוחנן אמר אסורה, דהא לא בטלה; רשב"ל אמר מותרת, מסתמא בטולי מבטיל לה, מימר אמר איחי נפשה לא אצלה, לההוא גברא מצלה ליה. ולכאורה היא אותה המחלוקת כדהכא, וכתב הריטב"א בשם הרמב"ן לחלק בין הסוגיות דהתם בשנשתברה לגמרי, והכא בשעדיין עיקרה קיים, הילכך לא שייכי אהדדי כלל, ואפשר דמודה ריש לקיש כאן כיון דנשאר עיקרה, ואפשר דמודה רבי יוחנן בהא דהכא, דכיון דעיקר עבודה זרה קיים להשתחוות לה אין לו חפץ בשברים ומבטלם, מה שאין כן התם שאינו רוצה להיות בלא שום עבודה זרה ודעתו לחזור ולתקנה.

פרק רביעי

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקולים אסורות, ושתיים מותרות וכו'.

ולחכמים סבירא להו דאין עושין מרקולים קטן בצד

מרקולים גדול, הלכך לא שנא שלש ולא שנא שתיים נראו עמו שהן מקורבות לו, ובכגון אמה או חצי אמה דאיכא למימר מיניה נפל, אסורות משום עבודת כוכבים עצמה דכל שהן מקורבות כ"כ דאיכא למימר מיניה נפיל אסורות, אבל אין נראות עמו כגון שהן בסוף ארבע אמותיו דליכא למימר מיניה נפיל מותרות. והרמב"ם [הלכות עבודה זרה פרק ז' הלכה ט"ז] סתם, וכן אבני מרקולים אבן הנראית שהיא עמו אסור בהנאה. וכתב הר"ן, ולפי שכבר נשתקע מרקולים ואבד מן העולם לא ראיתי להאריך בזה. אמנם דע שכתב הרמב"ם באגרותיו דמנהג הישמעאלים להשליך אבנים בעירם הטמאה הוא לפי שהיו קודם עובדי המרקולים והיו משלכים אבנים, וזה נשאר להם מאותו זמן והם אינם יודעים היום את הסיבה למנהגם זה.

דף נ' ע"א

מה מת אין לו בטילה לעולם, אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה לעולם.

וכן בשולחן ערוך [יורה דעה סימן קל"ט ס"ב], עבודת כוכבים של ישראל אין לה בטול, אבל של עובד כוכבים ותשמישיה ונוייה, יש להם ביטול. ותקרובתה, אין לה ביטול. וכתב שם הט"ז דנראה הטעם דתקרובת גרע מעבודה זרה עצמה, דעצמו ונויו תלוין בשלימותו, דכל זמן שהוא שלם הוא פלח ליה וכן מחזיק אותה לנוי, אבל אם נפסל בטל ממנו מחשבה זו. מה שאין כן בתקרובת דאפילו דבר מועט שאינו חשוב מקריב לפניו נמצא דלא פקע איסור אם נפסל:

דף נ"א ע"א

לימא כתנאי שחט לה חגב רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטרם וכו'.

כתב המאירי, ספת לה בזריקה איזה דבר הלח שמשתרב בזריקתו, אפילו דברים המאוסים חייב אף על פי שאין עבודתה בכך, וזריקה שאינה משתברת פטור אא"כ היתה עבודתה בכך, ומ"מ הנזרק מותר אף על פי שעבודתה בכך הואיל ואין בו כעין פנים. כיצד, היתה עבודתה בזריקת מקל וזרק מקל לפניו חייב והמקל מותר, שאין תקרובת נאסר אף במה שעבודתו בכך אלא כעין פנים, וכל שהוא כעין פנים אפילו לא היתה עבודתו בכך חייב והתקרובת נאסר. מעתה שחט חגב או בהמה בעלת מום לעבודה זרה, אף על פי שאין כיוצא בה קרב, הואיל וכעין פנים הוא חייב ונאסר.

כללו של דבר, כל עבודה זרה שדרך עבודתה במה שאינו כעין פנים, העובדה בכך חייב והנתון לה באותה עבודה מותר הואיל ואינו כעין פנים. ואם עבדה במה

ופעור ומרקילוס אפילו בחוץ אנו דנין אותו בתקרובת, שאין דרכן לנאותו, או שמא כל דבר אוסרין בו משום נוי אף על פי שאין בו נוי. ונכון הוא:

וכתב עוד, עובדי האלילים והצורות מחוקם להדליק נרות לפני אליליהם [וכן אצל הנוצרים, ובפשטות נתכוין אליהם רק שינה מפני הסכנה], אותם הנרות הסכימו המפרשים שקודם שהודלקו, אף על פי שהיתה עשייתם לכך או שהוזמנו לכך מותרות, שאין הקדש לעבודה זרה. הדליקן אסורות משום נוי עבודה זרה. כיבה אותן הגוי להשתמש בהן לעצמו הותרו, וזה בטולן. ויש מי שאומר שאם נתן העובד מהם לישראל או מכר זהו בטולם, ואף בשעת הדלקתם. וכן מטכסיסיהם להיות ההמון מקריבים לחם לצורך משרתי האלילים וכומריהם, ולחם זה מותר שאין מקריבין אותו לעבודה זרה, הא אם היו מקריבין אותו לעבודה זרה עצמה יאסר משעת הקרבה:

כלים העשויין לצורך דברים אלו, כל שהענין העשוי לו אסור אף הכלי אסור מטעם משמשי עבודה זרה עד שיתבטל, ומכירתו זו היא בטולו, וכל שהענין העשוי לו מותר אף הכלי מותר:

עובדי אלילים שהזכרנו מנהגם לשנות מלבושיהם להיות מצויינים [בגדי כומרים] והרבה מפרשים אסרום עד שימכרום לחתכם, ויש מתירים במכירה לבד אפילו סתם. וכתב המאירי דנראה שכל שהוא לובשם תמיד מותרין, הא אותן שהוא מחליף בשעת עבודה נאסרו, ואף באלו יש לפקפק באיסורן עי"ש.

וז"ל הטור [יורה דעה סימן קל"ט], והככרות שנותנים לכהני האליל, אף על פי שיוצא בו לפני מותרין, שאין מקריבין אותם להאליל אלא חק הוא לכהנים המשמשים. ונרות של שעה שמדליקין לפני נוי הן ואסורין, ואם משכנן כהן האליל לישראל או מכרן מותרין, דכיון דכבן לצורך עצמו זהו ביטולן. וה"ר יונה כתב אפילו אם כבן על דעת לחזור ולהדליקן הוי ביטול, אבל כבו מעצמן לא הוי ביטול, אבל אם משכנן לישראל או מכרן הוי ביטול כיון דלאו אליל עצמם. הן וחתיכות של שעה שנותנין לפני מותרות, דלאו נוי הן ולא תקרובת. ומלבושין שלובשין כהני האליל כשנכנסין לבית אליל נוי שלהן הן ולא נוי אליל, ואפילו ביטול אינן צריכין. והגביע שאוחז הכומר בידו והמחתה שמקטיר בה משמשיה הן וצריכין ביטול:

ומכל מקום בשולחן ערוך שם כתב, נרות ושעוה של עבודת כוכבים, אסורים לנר מצוה דשבת ודחנוכה ודבית הכנסת. וכן תכשיטי הכהנים (כגון המעילים שלובשים כהניהם) לא יתקן מהם טליתות ולא שום דבר מצוה, משום דמאיסי. (ועיין לעיל באורח חיים סימן קנ"ד).

[סעיף יד] לא יכתוב ישראל על ספרי עובדי כוכבים, אלא אם כן מחקן שלא יהיה רישומן ניכר. ויש מי שאומר

שאין דרך לעבדה פטור אא"כ עבדה באחת מארבע עבודות והם זבוח וקטור ונסוך והשתחואה ובתולדותיהם, והזריקה בכלל הנסוך, וכל חתיכה תולדת זביחה, וכל זריקה המשתברת תולדת זריקה, הא אם עבדה באלו חייב, והנתון לה נאסר אף על פי שאינו דבר של נוי.

ומה שאמרנו שכל תקרובת שאינו כעין פנים מותר אפילו היתה עבודתה בכך שאין לו דין תקרובת כמקל הנזרק וכאבני מרקילוס, יש למקצת רבותי שטה אחרת לומר שלא נאמר שאין לו דין תקרובת אלא לענין בטול, ר"ל שיש להם בטול, הא ליאסר מ"מ אין אנו צריכין לתקרובת שבעין פנים. ואיני מודה להם, עי"ש בראייתו.

ויש בענין זה שטה אחרת לקצת גדולי הדורות והוא שהם סוברים שאין תקרובת נאסר אא"כ כיוצא בו קרב אף על פי שהוא כעין זביחה דבעין פנים ממש בעינין, מעתה זרק לה דברים המאוסים אף על פי שהם לחים אף על פי שהוא חייב הם מותרין, וכן זריקת אבנים ומקל ושחיטת חגב ובהמה טמאה או מחוסרת אבר או בעלת מום הכל מותר ולענין חיוב שלו במחוסרת אבר פטור אא"כ עבודתה בכך, ובבעלת מום חייב הואיל וראויה להם. וחלק עליהם המאירי, עי"ש בדבריו וראיותיו.

דף נ"א ע"ב

אמר רב אסי בר חייא כל שהוא לפני מן הקלקלין אפילו מים ומלח אסור, חוץ לקלקלין דבר של נוי אסור, שאינו של נוי מותר. א"ר יוסי בר חנינא, נקטינן אין קלקלין לא לפעור ולא למרקולים.

וכתב המאירי, עבודה זרה שמתכסים שלה להיות מחיצה בינה ובין העם, כל שאנו מוצאים לפני מותרות מחיצה אסור אף על פי שאינו של פנים, ואפילו דברים שאין נאסרים משום תקרובת, ולא הזכר בתלמוד מים ומלח אלא לענין שאינו של נוי, וכגון שלא כיון להם לתקרובת, וכמו שאמרו בירושלמי מלח לשוף ומים להדיח, ולא נאסרו אלא משום נוי אף על פי שאין בהם נוי, שכל שהוא בדרך זה משימין שם כל דבר לנוי אפילו שלא בדרך נוי, אחר שאין העם רואין אותו. ואם הוא חוץ מן המחיצה חזר לדינו. ואם אין מטכסים שלה להיות מחיצה לפני, אף על פי שנתנו בה עכשו הרי הוא כדין שאין שם מחיצה. אמנם פעור ומרקילוס הואיל ועבודתם דרך בזוי, כל שאנו מוציאים לפני דרך נוי הוא בין יש מחיצה בין אין שם מחיצה.

ויש בזו שטה אחרת לומר שכל שהוא לפני מן המחיצה אסור משום תקרובת הואיל והוא כעין פנים, ואפילו דברים הקלים כגון מים ומלח, אבל מה שהוא חוץ למחיצה אינו תקרובת ואין לנו לדקדק בו אם הוא כעין פנים, דלא הונח שם אלא לנוי, ואם דבר של נוי הוא אסור משום נוי ולא משום תקרובת, ואם אינו דבר של נוי מותר.

דאפילו הכי לא יכתוב עליו דברי תפילות ותחנונים, דאין קטיגור נעשה סניגור.

עבודת כוכבים שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה, ואין נהנין מהן בטובה כו'.

וכתב המאירי, עבודה זרה שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהם, שאין הקדש לעבודה זרה. וכתבו גדולי המפרשים דוקא בשאותה גנה או מרחץ לא נעשו לנוי של עבודה זרה שאלו כן אסור ליהנות ממנה, אלא שזה של משנתנו כשהן עומדות לצורך מחיית הכומרים ולספק צרכיהם ומתוך כך נהנין מהם, ובלבד שלא בטובה, ופירשו בגמרא שלא בטובת הכומרים, ר"ל שלא יעלו להם שכר, שאלו כן נמצא מהנה, אלא שלא בשכר לגמרי, אף על פי שנותנין שכר לקצת עובדי אותה עבודה זרה, הואיל ואין כאן טובת הכומרים. היה שלה ושל אחרים עמה נהנין ממנה אף בטובה הואיל ואינו מיוחד לה לבדה, זהו פירוש גדולי הרבנים.

ויש מקשים עליהם שהיה לו לומר שלא בשכר אבל לא בשכר, ומתוך כך פירשו שלא בטובה בדרך שלא יצטרך בכך להחזיק טובה להם, וכל שהוא כן אף בשכר מותר, שאין האיסור אלא מחשש שמא ימשך אחריהם מתוך חבתם כשעושין חסד עמו, ומאחר שאין צריך להחזיק להם טובה בכך אין כאן חשש המשך ומותר אפילו בשכר, ואף על פי שנמצא מהנה. ואכתב המאירי שכבר פסקנו בפרק ראשון שכל שהוא מהנה אסור, היינו כשהוא מהנה לעבודה זרה, אבל זו כבר אמרנו לעיל שלצורך הכומרים היא עשויה. או שמא פירושה כשמהנה ואינו מרויח במקום אותה הנאה כלום, אז אסור, אבל זה נהנה הוא בשביל הנאתו, וכעין סחורה הוא, וזהו לשון בטובה ושלא בטובה.

ולגדולי המחברים נראה שפירשו בטובה ושלא בטובה כפירוש אחרוני הרבנים, אלא שאוסרין בשכר על כל פנים. וכתב המאירי דלענין פירוש נראה כפירוש גדולי הרבנים, אבל לענין פסק כלשון ראשון.

וגנה ומרחץ זה שאסרנו, אחרוני הרבנים כתבו כשהם לפניה שהדבר מוכיח שלשם עבודה זרה נעשה, אבל ברחוק מקום הרי הוא כשאר נכסי המנהיגים שמותרין. וכתב המאירי דעיקר הדברים אף ברחוק, הואיל ובשבילה ובשביל מנהיגיה נעשית. ומ"מ יראה דהוא דוקא בגנה או מרחץ העשויים לשמה להיות הנהנים בהם סוברים להתרפאות באכילת פירות אותה גנה וברחיצת אותו מרחץ יתר על אחרים, הא בגנות העשויות לטייל לעצמם וכן מרחץ אין בו שום איסור. ע"כ. וכבר הבאנו לעיל שאם נעשו הגינות לנוי לעבודה זרה אסור ליהנות מהם.

ולהלכה [שולחן ערוך יורה דעה סימן קמ"ג ס"ג], היה לעבודת כוכבים גנה או מרחץ, והטובה היוצאת מהם היא לכהנים,

מותר ליהנות מהם שלא בטובה, ואסור ליהנות מהם בטובה, ואפילו יש לאחרים חלק בטובה עם הכהנים. ואם אין הטובה היוצאת מהם לכהנים, אלא לעובדיה, מותר ליהנות מהם אפילו בטובה, אפילו הגנה והמרחץ לעבודת כוכבים לבדה (כן משמע בטור לדעת רש"י). הגה: וי"א שאין אסור ליהנות ממנה אם הטובה באה לכהנים, אלא כשהם עומדים בחצר עבודת כוכבים עצמה, אבל כשאין עומדין לפניה, אף על פי שהטובה היוצאת מהם היא לכהנים, מותר ליהנות ממנה, אם לא שהטובה לעבודת כוכבים עצמה. ויש לסמוך על זה להקל (טור בשם ר"ת ותוס' דף מ"ד ורא"ש ומרדכי בשם ר"ת).

דף נ"ב ע"א

בעי רב המנונא ריתך כלי לעבודת כוכבים, מהו.

ולא איפשיטא בעיין, וכתב הרמב"ם [הלכות כלים פרק י"ב הלכה ט'] כלי מתכות שנטמא בטומאה שהיא מדברי סופרים, כגון שנטמא בעבודה זרה וכיוצא בה ונשבר והתיכו וחזר ועשה ממנו כלי אחר, ה"ז ספק אם חזר לטומאתו הישנה או לא חזר. ע"כ.

דף נ"ב ע"ב

בעא מיניה רבי יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חוני, מהו שישתמשו בהן בבית המקדש וכו' א"ל אסורים הן, ומקרא היה בידינו ושכחנוהו.

כתב המאירי, כל כהן שעבד עבודה זרה אפילו בשוגג אפילו חזר בתשובה שלמה לא ימשש במקדש לעולם הואיל ועבד או השתחוה לעבודה זרה עבר והקריב אין קרבנו מתקבל. והתבאר במקום אחר שהשוחט לעבודה זרה בשוגג אם עבר והקריב נתקבל ומ"מ לכתחלה לא יעבוד. וגדולה מזו אמרו, מי שבנה בית חוץ למקדש להקריב שם קרבנות לשם שמים כמו שעשה חוניו בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח, והתבאר במסכת מנחות ק"ט ב' שלשם שמים בנאה, אעפ"כ כל כהן ששמש לשם לא ישתמש במקדש לעולם, וכן כלים שנשתמשו בהם שם לא ישתמשו בהם בבית המקדש לעולם אלא יגנוזו, ואין מועיל להם טבילה והקדש שאחריה.

וכתב המאירי, יראה מסוגיא זו שאין אדם אוסר כלים של חבירו או של הקדש בהשתמש בהם לפני עבודה זרה, ואפילו עשה בהם מעשה, לאסור הנאתם להדיוט, אלא שלענין גבוה מאוסים הם הואיל ועשה מעשה ואין משתמשין בהם במקדש, שהרי כלים של קדש בימי אחז לתשמיש עבודה זרה עמדו, ומעשה נעשה בהם, וגמרא שאלו אם תועיל להם טבילה, ואילו נאסרו לא היה מחזר לומר שיוכשרו בטבילה, שהרי אף להדיוט נאסרו בהנאה,

אלא מתוך שלא נאסרו להדיוט ואין בהם אלא מיאוס אצל גבוה היה מחזר לומר שיוכשרו בטבילה והקדש.

ובזה יישוב המאירי את הקושיא שהקשו רוב המפרשים שעל מה ששאלו בכלים של בית חניו אם מותר להשתמש בהם בבית המקדש אם לאו והשיבו שאסורים, הקשה לו מכלים של אחז, ומה ענין להקשות מכלים של אחז, והלא כלי אחז של עבודה זרה היו ולא היה פקפוק באיסורן, ומה הראיה מזה על זה, אלא שהתירוץ שהוא סובר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אף על ידי מעשה, והרי הם כדין כלים של בית חניו, ונמצא דין שבזה עולה לזה.

ועוד כתב דנראה מסוגיא זו שהגוים שאנסו כלי בית המקדש ושקצום לעבודה זרה לא נאסרו מן הדין, ואף על פי שבמסכת גיטין [ל"ה א'] אמרו שגוי מן ישראל קונה בשעת מלחמה שנאמר וישב ממנו שבי ונמצאו שלו, והיה לנו לאסרם אף מן הדין, מ"מ אינן קונים מן הגבוה שנאמר לה' הארץ ומלואה, ואעפ"כ לגבוה מיהא נמאסו ולא ישתמשו עוד בהם.

ואמרו עוד בסוגיא דאבני מזבח ששקצום גוים לעבודה זרה אין להם עוד תקון למזבח וטעונין גניזה, דאי אפשר לשברם ולבטלם, ואף שבאו בה פריצים וחיללוהו ואנסום גוים ובטלו מותר ליהנות בהם, מכל מקום מכוער הדבר. וכתב המאירי דקצת מפרשים למדו מכאן שכל משמשי עבודה זרה שנתבטלו מותרים אף לגבוה ואין כאן עוד מיאוס, אף על פי שבעבודה זרה עצמה אין אומרים כן, שהרי אמר לתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא, אלמא שאלמלא זו מותרות היו. אמנם רוב המפרשים מסכימים שאין בטול מועיל למשמשי עבודה זרה להתיר לגבוה.

ומכל מקום ממה שאמרו שהטעם שלא הכשירו אבני המזבח הוא מחמת שאי אפשר להעלות עליהן ברזל, למדנו שאבנים שנפגמו ונפסלו אם אפשר להשוות פגמיהן שלא בברזל הוכשרו. ויש חולקים בה ומפרשים מה שאמרו כאן לינסרינהו על הגוי, כלומר שינסרם בשעת ביטולם עד שלא יהא שם פגימה לעולם וסיים המאירי שלא הוכרע בידינו:

ובמה דבעי בגמרא [עמוד א'] בעי מיניה רבי יוחנן מרבי ינאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים, מהו מי מהניא להו ביטול לטהרינהו מטומאה או לא וכו', פסק הרמב"ם [הלכות שאר אבות הטומאה פרק ו' הלכה ז'], תקרובת עבודה זרה מטמאה במגע ובמשא כנבילה ושיעורה בכזית, כל דבר שמקריבין לה בין בשר בין שאר אוכלים ומשקין הכל כנבילה שהכתוב קראן זבחי מתים, ואף על פי שאין תקרובת עבודה זרה של אוכלין בטלין לעולם להתירה בהנאה, אם בטלה הרי זו ספק לטומאה, אבל כלי שהוא תקרובת עבודה זרה שביטלו טהור וכן עבודה זרה ומשמייה שביטלו טהורין.

ובבעיא דכלים ששימשו בהן בבית חניו, מהו שישתמשו בהן בבית המקדש, פסק הרמב"ם [הלכות ביאת המקדש פרק ט' הלכה י"ד], מי שעבר ועשה בית חוץ למקדש להקריב בו קרבנו לשם אינו כבית עבודה זרה, ואף על פי כן כל כהן ששימש בבית כזה לא ימש במקדש לעולם, וכן כלים שנשתמשו בהן שם לא ישתמשו בהן במקדש לעולם אלא יגזזו, ויראה לי שאם עבד כהן ששימש שם במקדש לא פסל.